

'בור שבין שתי חצרות...' - סיכום הסוגיא והמפרשים בס"ד.

תנא קמא	רבן שמעון בן גמליאל		ר' יהודה
	למטה - מועיל	למעלה	בית שמאי: אינו מועיל בית הלל: מועיל
רב הונא וכ"פ רשיי, ראביד ורז"ה	רב יהודה וכ"פ הגאונים, רבנו חננאל, תוס' וטוש"ע	רב הונא וכ"פ רשיי	רב יהודה כ"פ גאונים, ר"ח, תוס' וטוש"ע
מחיצה י"ט, בין למטה בין למעלה (אף) שאינה נוגעת במים, ובלבד שתהא בתוך אוגן (הבור)	למטה ממש (מסמו) ך למים ומעלה (	למעלה ה ממש (משפ) ת הבור ולמט (ה)	למעלה מן המים חנ"א: מסמוך למים ומעלה י"ט. מסקנה: טפח שקוע במים עד גובה י"ט למעלה (משמע בתוס' שגובה י"ט זה מלבד הטפח שבמים, אך שאר ראשונים כתבו די"ט כולל הטפח השקוע).
	למטה מן המים חנ"א: מקרקעית הבור ומעלה י" טפחים. מסקנה: רש"י - מקרקעית הבור ומעלה עד טפח מחוץ לשפת המים. תוס' - מטפח מעל שפת המים עד עומק י" טפחים (משמעות התוס' שעומק י"ט הוא מלבד הטפח היוצא מהמים, אך שאר הראשונים כתבו די"ט כולל הטפח היוצא).		

דף פז

'אמת המים שהיא עוברת בחצר' - סיכום הסוגיא בקצרה.

אמת מים (או נהר) שאינ בעומקה י"ט ורוחב ד"ט	יש בעומקה י"ט ורוחב ד"ט
לכו"ע א"צ מחיצה (דאינה חולקת רשות לעצמה, ובטלה לגבי החצר).	יש במקום כניסת או יציאת המים נקרב בגודל ג' טפחים ומעלה (המשני"ב כתב דדוקא אם יש בשני הצדדים נקב בגודל ג"ט, אך בנתיבות שבת פ"י סעי' כט הע' קז צידד דגם אם יש בצד אחד. ועי' היטב רשידי"ה אפומה, וגאון יעקב)
א"צ מחיצה (דכלבוד דמי)	חכמים
	רבי יהודה
	א"צ מחיצה
	נעשה כרמליה, ואין ממלאין ממנה בשבת אלא אם כן עשו לה מחיצה גבוהה עשרה טפחים (בתוך אוגניה על פני רוחבה) בכניסתה וביציאתה (וצריכה המחיצה לשקוע טפח בתוך המים, או אם כולה בתוך המים צריכה לצאת החוצה למעלה מן המים, כבסוגיא לעיל).

הוספות:

א. מבואר בפוסקים דלאו דוקא שעוברת כאן מעולם, אלא ה"ה בשנפרץ שטף מים מאיזה נהר ועובר דרך החצר משני הצדדים כמו אמת מים - ג"כ הדין כן. ומ"מ אפשר שאם יש לשער שהמים יתעכבו רק משך יום או יומיים - לא גזרו על זה שיהיה כרמלית. וצ"ע (ביאור הלכה ריש סי' שנו). וי"א שאין לחלק בזה (חזון איש סי' קד ס"ק ג).

ב. כל הדיון הוא רק לגבי מילוי מתוך אמת המים, אבל לטלטל בחצר עצמה - מותר אף אם לא עשו שום תיקון באמת המים, משום דגובה דופני אמת המים עמוקים עשרה והוי מחיצות לחצר (ביאור הלכה שם, ובלבד שיש בגובה אמת המים עשרה טפחים ישרים או מתלקטים בתוך ד' אמות).

ג. הפמ"ג נסתפק אם יש לאמת המים שיעור (גובה י' ורוחב ד') רק מחוץ לחצר ולא בפנים, או רק בפנים ולא בחוץ. ונראה שאם יש לה שיעור בחוץ ולא בפנים - מותר (נתיבות שבת פ"י סעי' כח הע' קה ע"פ הרשב"א בעבוה"ק, וסברא היא דכל שבפנים אין לה שיעור - אינה נקראת כרמלית, ואינה חולקת רשות לעצמה).

(ע"ב) 'הכא ברשויות דרבנן' - ע"י בתוספות כאן, ובריטב"א הביא מחלוקת ראשונים בזה, והובאו שתי הדיעות בשו"ע (סי' שמו סעי' א) האם מותר להחליף ברשויות דרבנן דרך מקום פטור. וע"י ברמ"א (סי' שעב סעי' ו) ובמשנ"ב (שם ס"ק מט).

'אין חורין לכרמלית...אפילו תימא יש חורין לכרמלית הני מילי בסמוכה, הכא במופלגת' - רוב הראשונים פסקו כהדעה הראשונה בגמרא, דאין חורין לכרמלית, ואפילו רב אשי לא אמר להדיא דיש חורין, אלא רק אמר 'אפילו תימא' להגדיל תורה (רשב"א, ריטב"א, משמעות השו"ע סי' שמה סעי' יז, יד בנימין). ויש פוסקים כרב אשי דיש חורין לכרמלית בסמוכה (ריטב"א בשם יש אומרים, אך סיים דהראשון נראה עיקר. וע"י גאון יעקב דמסייע נמי להלכה דאין חורין לכרמלית ממה דקיי"ל כרבא דחורי רשות הרבים לאו כרשות הרבים. וע"ע ביאור הלכה שם ד"ה חורי, חזון איש סי' לב ס"ק יג, יד בנימין).

וע"ע ברש"י (ד"ה בסמוכה וד"ה במופלגת), ד'מופלג' לענין משך קאמר. ואולם הרמב"ם (פ"ד מהל' עירובין הכ"ד) יש לו פירוש אחר בסוגיין (ע"ש ובמגיד משנה. וע"י מגדים חדשים).

'גזוזטרא...עשו לה מחיצה בין מלמעלה בין מלמטה' - נחלקו הראשונים בפירוש המחיצה:

יש אומרים: 'למעלה' היינו על הגזוזטרא (כן מבואר מפרש"י, וכמובא בתוספות. והריטב"א הקשה בשם תוס' דא"כ לא מינכרא מחיצתא לשם מים, והרי לכו"ע חוץ מרבי יהודה בעי ניכר מחיצה לשם מים! ותיירץ דהכא כיון שהמחיצה היא סביב הנקב - שפיר מינכר לשם מים אף שהוא על הגזוזטרא. ולפ"ז מש"כ רש"י 'כל סביבותיו או סביב הנקב' - האי 'כל סביבותיו' קאי רק אלמטה מן הגזוזטרא, אבל למעלה לא מהני אלא סביב הנקב, וכמש"כ הגאון יעקב, ותמה בזה על לשון הטוש"ע סי' שנה סעי' א שמפרשים כפרש"י, ומשמע דאפילו על הגזוזטרא מהני כל סביבותיו, והרי לא מינכרא לשם מים! אמנם יש ליישב לכאורה ע"פ דברי הרא"ש סי' ח שכתב דגבי גזוזטרא - אפילו למעלה הוי היכר שעשוי לשם מים, ולא דמי לבתי כסאות דעיקר המחיצה לשם צניעות, ע"ש. [כל זה מיד בנימין]).

יש אומרים: 'למעלה' היינו מחוברת תחת הגזוזטרא, ו'למטה' היינו למטה במים - דאמרינן גוד אסיק (רמב"ם, מגיד משנה, רבנו יהונתן הכהן מלוניל על הרי"ף, מגיד משנה, ריטב"א בשם תוספות).

'וסתם אנשי טבריה כמי שלא יבטל ממלאכתו דמי' - נחלקו הראשונים בפי':

יש אומרים: בעלי מלאכה היו, ולא היו משכימים משום דניחא להו בַּטַל, אלא כדי שלא יבטלו ממלאכתן (רבנו חננאל, רש"י).

יש אומרים: פירות טבריה היו רטובים, והטל שעל הפסולת אינו מועיל להם אלא אדרבה הוא מרטיב אותם יותר ומזיק להם ומביאם לידי הפסד, ומה שהיו משכימים ומביאים - לא מחמת הטל היו עושים כן, אלא סתמא מפני שהיו טרודים לענינים אחרים, והרי הם כבשביל שלא יבטל ממלאכתו (רשב"א. משום דקשיא להו מהו 'כמי שלא יבטל ממלאכתו דמי' [או לפי גירסתו 'כשבביל שלא יבטל ממלאכתו'. וע"י בתוספות הרא"ש דפירש קרוב לדברי הרשב"א, אך הקשה מצד אחר).

יש אומרים: פירות טבריה היו רטובים ולא היו צריכים טל, ואנשי טבריה היו אנשים מעונגים, והשכימו לדרך תענוג (ריטב"א. משום דקשיא ליה כהרשב"א דלעיל, וגם פירושו קרוב לדברי הרשב"א דלעיל, אך שונה במקצת, ואכן צריך להבין כוונתו 'שהיו משכימים לדרך תענוג' מהו).

דף פח

'צריך לקמור' - יש כמה דיעות מה הטעם שהצרכו קמירה:

יש אומרים: דעל ידי זה הוה ליה מקום פטור (רש"י). ונחלקו בפירוש דבריו: